

Sanna Kurronen

TERVETULOA TÖIHIN

Yhä useampi suomalainen on suopea työperäiselle maahanmuutolle

- Lähes puolet (48 %) suomalaisista arvioi, että maamme väestön ikääntyminen ja uhkaava vähentyminen edellyttävät ulkomaalaisten Suomeen muuton helpottamista.
- Asenteet työperäiseen maahanmuuttoon ovat muuttuneet viime vuosina selvästi suopeammiksi.
- Naiset suhtautuvat maahanmuuttoon miehiä myönteisemmin, ja nuorimmat (18–25-vuotiaat) sekä vanhimmat (yli 65-vuotiaat) muita ikäryhmiä myönteisemmin.
- Edistämällä työperäistä maahanmuuttoa voidaan helpottaa Suomen työvoimapulaa sekä supistuvan väestön aiheuttamia haasteita taloudessa suomalaisille hyväksyttävällä tavalla.

Suomalaisten asenteissa maahanmuuttoa kohtaan on tapahtunut harppaus suopeampaan suuntaan. Tämä on iso muutos, sillä perinteisesti asenteet maahanmuuttoa kohtaan ovat olleet Suomessa nihkeät.¹ Erityisesti työperäisen maahanmuuton arvioidaan tuovan Suomeen hyödyllisiä vaikutteita. Tällä on iso merkitys, sillä Suomi tarvitsee työperäistä maahanmuuttoa niin hyvinvointivaltion rahoittamiseksi, väestörakenteen korjaamiseksi kuin koronapandemian jälkeen laajenevan työvoimapulan² korjaamiseksi.

Lähes puolet (48 %) suomalaisista arvioi, että maamme väestön ikääntyminen ja uhkaava vähentyminen edellyttävät ulkomaalaisten Suomeen muuton helpottamista (Kuvio 1). Kolmannes suomalaisista (34 %) ei näe tarvetta maahanmuuton helpottamiselle.

Asenteet ovat muuttuneet hieman myönteisemmiksi maahanmuuttoa kohtaan jo joidenkin vuosien ajan, mutta nyt nähdään selvä asenteiden harppaus suuntaan, joka tukee maahanmuuton helpottamista väestöllisistä syistä.

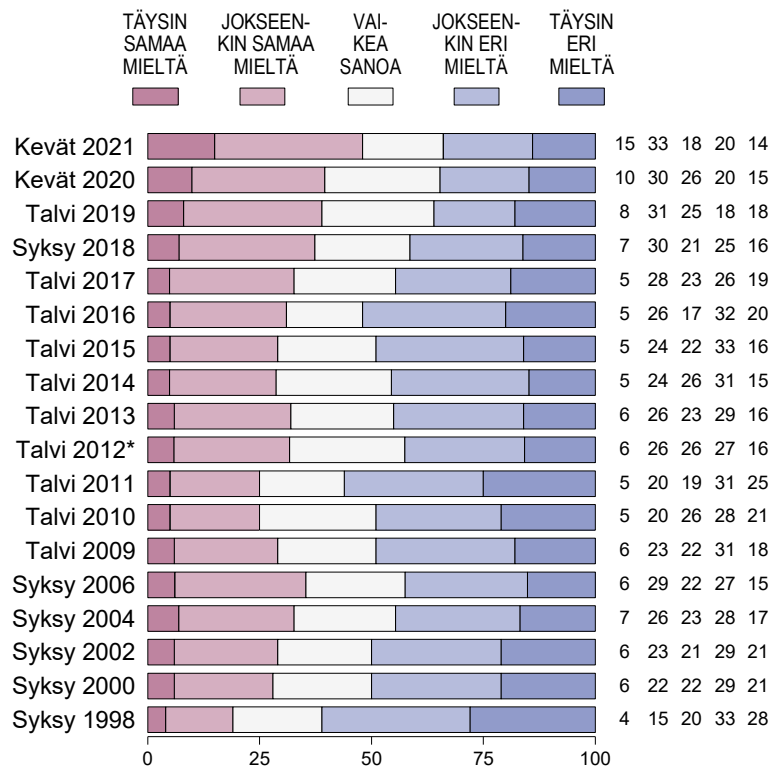
Pitkän aikavälin katsannossa asenteet ovat nyt huomattavan avoimia verrattuna aiempaan. Asenteissa on tapahtunut liki 30 prosenttiyksikön muutos maahanmuutolle suopeampaan suuntaan vuodesta 1998, jolloin kysymys oli ensimmäistä kertaa mukana EVAn Arvo- ja asennetutkimuksessa.

Nyt saatua tulosta ei kuitenkaan vielä voi kutsua käänteeksi maahanmuuttoasenteissa, sillä ajoittaiset heilahtelut ovat olleet asenteille tyypillisiä 2000-luvun mittaan. Syitä aiemmille muutoksille ovat olleet maahanmuuton nousu yhdeksi politiikan keskeiseksi aiheeksi sekä koko Eurooppaan vuosina 2015–2016 vaikuttanut pakolaiskriisi, joka lisäsi erityisesti maahanmuuttoa kriittisesti suhtautuvien osuutta.³

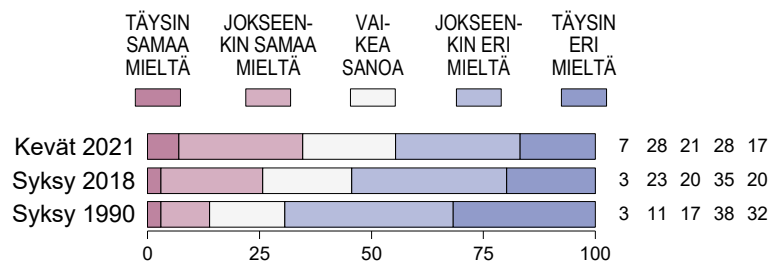
Varauksellisuus hälvenee

Vaikka suomalaisten suhtautuminen maahanmuuttoon on hitaasti muuttunut positiivisemmaksi, kokonaiskuva on yhä varsin varauksellinen. Reilu kolmannes (35 %) suomalaisista on

Kuvio 1. ”Maamme väestön ikääntyminen ja uhkaava vähentyminen edellyttävät ulkomaalaisten Suomeen muuton helpottamista” (%)

Kuvio 2. ”Suomen kasvava työvoimapula on ratkaistavissa vain ulkomaalaisen työvoiman avulla” (%)

sitä mieltä, että Suomen kasvava työvoimapula on ratkaistavissa vain ulkomaalaisen työvoiman avulla (Kuvio 2). Toisella kannalla on 45 prosenttia vastaajista.

Vielä vuonna 1990 asenteet olivat huomattavasti tiukempia, sillä tuolloin 70 prosenttia torjui näkemyksen. Asenteet ovat muuttuneet selvästi aivan viime vuosina. Edelliseen, vuoden 2018 mittauskertaan verrattuna väitteen kanssa samaa

mieltä olevien osuus on kasvanut yhdeksän prosenttiyksikköä ja eri mieltä olevien osuus pienentynyt saman verran.

Suomalaiset vaikuttaisivat näkevän maahanmuuton lisäksi myös muita vaihtoehtoja työvoimapulan helpottamiseksi. Työikäisen väestön supistumista voidaan jonkin verran kompensoida nostamalla työllisyysastetta, siis huolehtimalla siitä, että nykyistä useampi työikäinen käy töissä. Myös teknologinen kehitys voi vähentää työvoiman tarvetta.

Esimerkiksi Japanissa työikäinen väestö on supistunut jo pitkään, eikä laskua ole lähdetty paikkaamaan maahanmuutolla. Naisten työvoimaan osallistumisessa on kuitenkin Japanissa ollut selvästi Suomea enemmän nousuvaraa ja parhaassa työiässä olevien (25–54-vuotiaiden) naisten

Viime vuosien asennemuutos on iso.

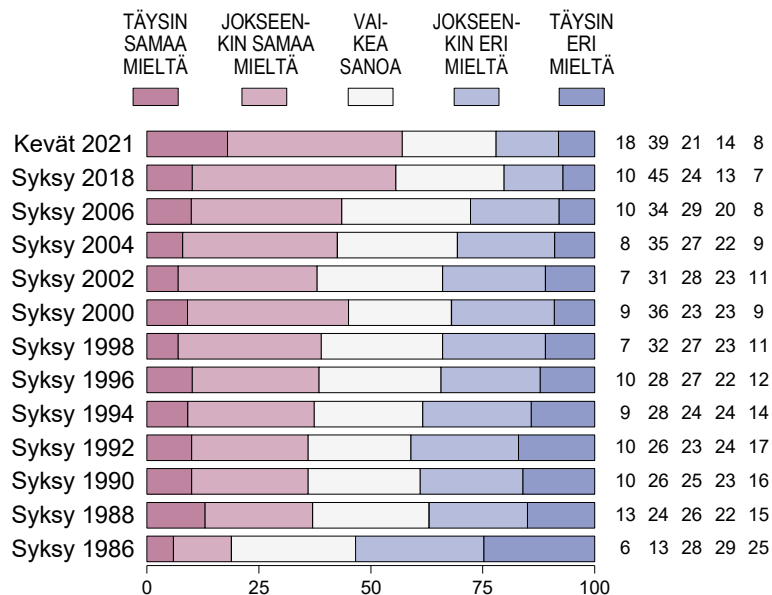
työllisyysaste onkin Japanissa noussut 2000-luvulla peräti 15 prosenttiyksikköä 78 prosenttiin. Sen lisäksi työn tuottavuus on Japanissa noussut 2000–2018 peräti 20 prosenttia automaation ansiosta. Suomessa työn tuottavuus nousi vastaavana aikana vain 13 prosenttia.⁴ Suomessa naisten työllisyysaste on valmiiksi korkea (80 prosenttia 25–54-vuotiailla), joten vastaavaa kasvun varaa työvoimaan osallistumisessa ei ole. Siksi maahanmuuton lisääminen on Suomelle tarpeellisempaa kuin esimerkiksi Japanille.

Töihin saa tulla

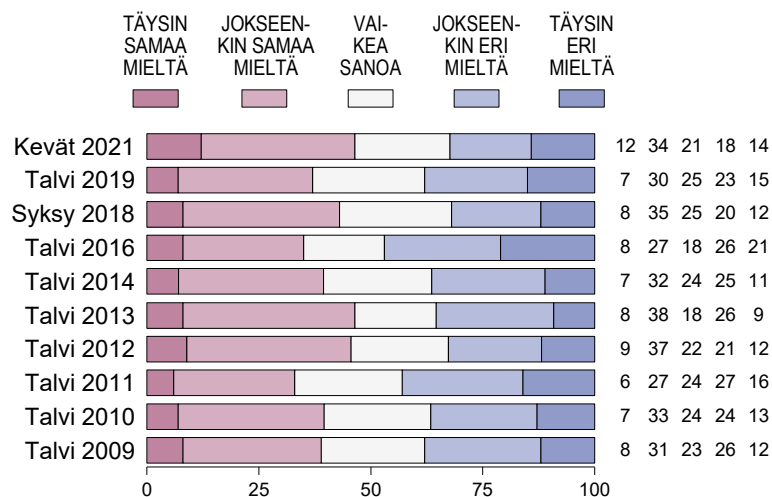
Maahanmuutossa nähdään myös muita hyötyjä kuin pelkkä työvoimapulan paikkaaminen. Selvä enemmistö (57 %) suomalaisista arvioi, että ulkomaalaisten lisääntyvä työskentely Suomessa toisi maahan hyödyllisiä kansainvälisiä vaikutteita ja vain reilu viidennes (22 %) ei näe hyötyjä (Kuvio 3).

Tutkimusten mukaan arvio lisääntyvän kansainvälisyyden hyödyistä onkin uskottava. On esimerkiksi havaittu, että ulkomaalaiset työnteki-

Kuvio 3. "Ulkomaalaisten lisääntyvä työskentely Suomessa toisi maahan hyödyllisiä kansainvälisiä vaikutteita" (%)

Kuvio 4. "Ulkomaalaisten lisääntyvä muutto Suomeen tuo maahan hyödyllisiä kansainvälisiä vaikutteita" (%)

jät lisäävät yritysten kauppaa maahanmuuttajan taustamaan kanssa.⁵

Asenteissa havaitaan selvä ero, kun kysytään ulkomaalaisten lisääntyvän työskentelyn sijaan ylipäänsä lisääntyvän maahanmuuton vaikutuksista. Alle puolet (46 %) arvioi, että ulkomaalaisten lisääntyvä muutto Suomeen tuo maahamme hyödyllisiä kansainvälisiä vaikutteita. Lähes kolmannes (32 %) on toista mieltä (Kuvio 4).

Suomalaisten enemmistö vaikuttaisi siis suhtautuvan myönteisesti, kun maahanmuuton perusteena on työskentelemään tuleminen, mutta hieman varautuneemmin maahanmuuttoon ylipäänsä.

Kansalaiset tekevätkin selvän eron työperäisen maahanmuuton ja turvapaikanhaun välille. Peräti 85 prosenttia suomalaisista sanoo, että turvapaikanhakijat ja työperäinen maahanmuutto ovat kaksi täysin eri asiaa, jotka tulisi pitää tarkoin erillään (Kuvio 5). Eri mieltä on vain harva (8 %).

Tämä havainto saattaa heijastua siihen, että käsitys maahanmuuton taloudellisista vaikutuksista on kaksijakoinen. Neljä kymmenestä suomalaisesta (41 %) on sitä mieltä, että maahanmuutosta on Suomen taloudelle enemmän haittaa kuin hyötyä ja toista mieltä on hieman harvempi (35 %, Kuvio 6).

Taloudellinen hyöty jää epäselväksi.

Näkemyksiin saattaa vaikuttaa käsitys maahanmuuttajien heikosta työllistymisestä, vaikka työ- ja opiskeluperäisillä maahanmuuttajilla työllisyysaste on kantaväestöä korkeampi ja alhainen työllisyysaste koskee lähinnä pakolaistaustaisia maahanmuuttajia sekä osin perhesyistä muuttaneita.⁶

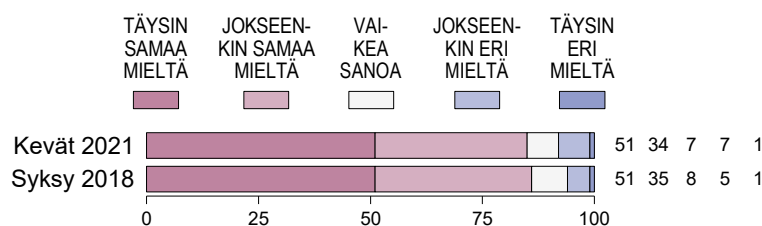
Rasismin arvioidaan lisääntyneen

Samalla kun suomalaisten suhtautuminen maahanmuuttoon on pikkuhiljaa muuttunut aiempaa myönteisemmäksi, myös rasismia nähdään hieman aiempaa enemmän. Nyt noin joka toinen (48 %) tulkitsee suomalaisten varauksellisen suhtautumisen ulkomaalaisiin rasismin sijaan viisaaksi varovaisuudeksi, mutta varsin moni (39 %) näkee suomalaisten suhtautumistavassa rasistisia piirteitä (Kuvio 7). Näin ajattelevien osuus on kasvanut selvästi vuodesta 2019.

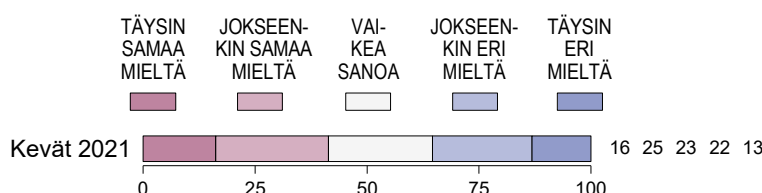
Aiempaa useampi arvioi myös, että muukalaisvihasta ja rasistisesta puheesta on tullut Suomessa lähes jokapäiväistä. Samaa mieltä väitteen kanssa on yli puolet suomalaisista (57 %) ja eri mieltä vain reilu neljännes (28 %, Kuvio 8).

Keskustelu asenneilmapiiristä maahanmuuton ja etnisen moninaisuuden ympärillä näyttäisi vauhdittuvan. Samalla kun muukalaisvihaa ja rasismia nähdään entistä enemmän, viime vuosien tapaan selvä enemmistö (62 %) suomalaisista

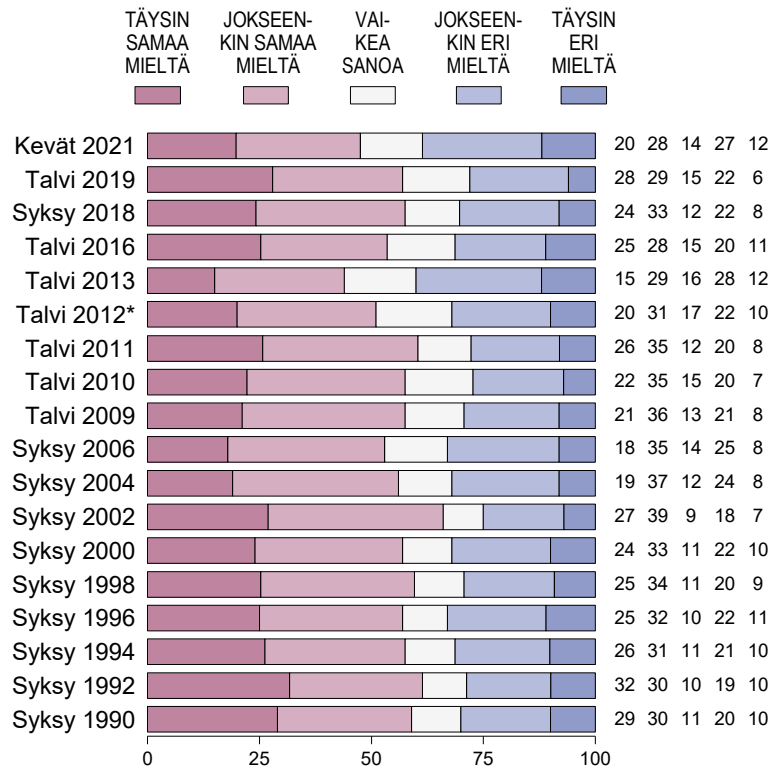
Kuvio 5. "Turvapaikanhakijat ja työperäinen maahanmuutto ovat kaksi täysin eri asiaa, jotka tulisi pitää tarkoin erillään" (%)

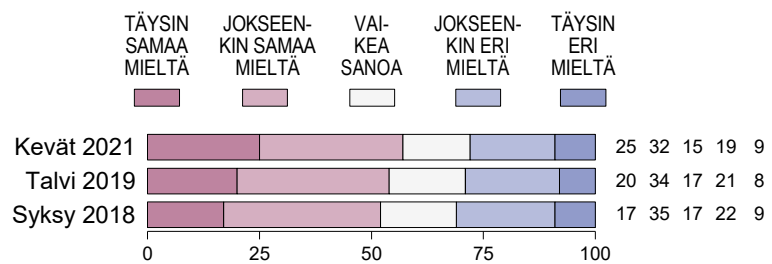
Kuvio 6. "Maahanmuutosta on Suomen taloudelle enemmän haittaa kuin hyötyä" (%)

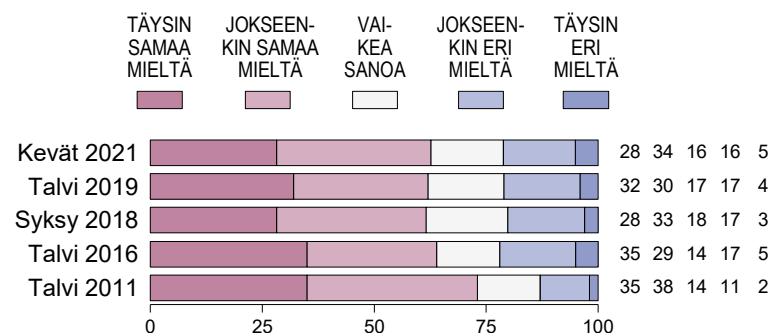
Kuvio 7. ”Suomalaisten varauksellinen suhtautuminen ulkomaalaisiin on viisasta varovaisuutta, ei tietämättömyyttä tai rasismia” (%)

Kuvio 8. ”Muukalaisvihasta ja rasistisesta puheesta on tullut Suomessa lähes jokapäiväistä” (%)

Kuvio 9. ”Suomessa käytävä keskustelu maahanmuutosta ei ole riittävän suorapuheista ja ongelmia avoimesti esille tuovaa” (%)

on sitä mieltä, että Suomessa käytävä keskustelu maahanmuutosta ei ole riittävän suorapuheista ja ongelmia avoimesti esille tuovaa (Kuvio 9). Eri mieltä asiasta on vain joka viides (21 %).

Avoimempaa keskustelua peräänkuuluttavien suurehko osuus kertoo siitä, että valmiutta suoraan keskusteluun löytyy myös maahanmuuttoon myönteisesti suhtautuvista väestöryhmittä (vastausten kaikki väestöryhmittäiset eriteltyt, ks. Kuvioliite).

Suomalaiset näkevät maahanmuuttopolitiikassa kuitenkin tiukentamisen varaa. Puolet (49 %) suomalaisista on sitä mieltä, että Suomen ja koko EU:n pitäisi tiukentaa maahanmuuttoli-

tiikkaansa ja selvästi harvempi (29 %) lähtisi sallivampaan suuntaan (Kuvio 10).

Maahanmuuttopolitiikan tiukentamista vaativien osuus on kuitenkin laskenut nopeasti sitten vuosien 2015–2016 siirtolaiskriisin, sillä vuonna 2016 tiukentamista toivoi kolme neljästä (74 %) suomalaisesta.

Reippaat askeleet kohti väljempää maahanmuuttopolitiikkaa saattaisivat kuitenkin olla kansalaisille epämieluisia. Vain neljännes (24 %) suomalaisista arvioi, että maamme maahanmuuttopolitiikka on liian tiukkaa ja torjuvaa. Enemmistö (59 %) on väitteen kanssa eri mieltä (Kuvio 11).⁷

Puoluekanta jakaa maahanmuuttoasenteet

Väestöryhmittäisissä erittelyissä vastaukset maahanmuuttoa koskeviin kysymyksiin jakautuvat pitkälti samalla tavalla sukupuolen, iän ja puoluekannan mukaan kysymyksestä riippumatta (ks. Kuvioliite). Naiset suhtautuvat maahanmuuttoon miehiä myönteisemmin, nuorimmat (18–25-vuotiaat) sekä vanhimmat (yli 65-vuotiaat) muita ikäryhmiä myönteisemmin. Vihreiden, RKP:n sekä vasemmistoliiton kannattajat suhtautuvat maahanmuuttoon pääosin myönteisesti, kun taas perussuomalaisten, Liike Nytin ja kristillisdemokraattien äänestäjät enimmäkseen kielteisesti. Keskustan, kokoomuksen ja SDP:n kannattajien maahanmuuttokannat osuvat näiden kantojen välimaastoon.

Ikäryhmien maahanmuuttokannat kulkevat käsi kädessä ikäryhmien puoluekannatuksen kanssa, sillä nuorimpien suomalaisten joukossa on paljon vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajia, jotka ovat myös maahanmuuttomyönteisiä. Yli 65-vuotiaiden joukossa taas perussuomalaisten kannattajia on selvästi muita ikäryhmiä vähemmän, mikä voi olla yhteydessä maahanmuuttokielteisen ajattelun vähäisyyteen iäkkäämpien suomalaisten joukossa.⁸

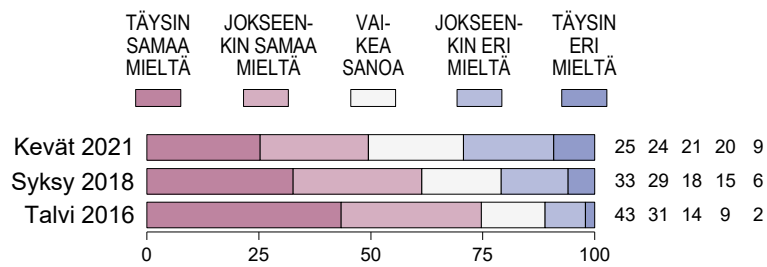
Torjuvat maahanmuuttokannat yhdistyvät erittäin voimakkaasti kielteiseen suhtautumiseen Euroopan Unioniin. Vastaavasti EU-myönteiset suhtautuvat myös maahanmuuttoon selvästi muita myönteisemmin.

Perussuomalaisten kannattajista kolme neljästä on myös EU-kielteisiä ja noin puolet kaikista EU-kielteisistä vastaajista on perussuomalaisten kannattajia. Samoin Liike Nytin sekä kristillisdemokraattien joukossa EU-kielteisyys on huomattavasti yleisempää kuin muiden puolueiden kannattajien joukossa. EVAn aiemmista Arvo- ja asennetutkimuksista tiedetään, että näiden kolmen puolueen äänestäjäryhmät suhtautuvat muutenkin kansainvälisyyteen muiden puolueiden kannattajia varautuneemmin.⁹

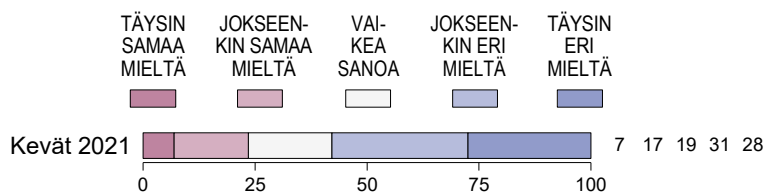
Myös asuinkunnan koko vaikuttaa maahanmuuttoasenteisiin. Suuremmilla paikkakunnilla maahanmuuttoon suhtaudutaan keskimäärin hieman myönteisemmin kuin pienillä paikkakunnilla. Tämä on tuttu ilmiö: myönteisemmin maahanmuuttoon suhtaudutaan kaupungeissa sekä niiden ihmisten keskuudessa, jotka henkilökohtaisesti tuntevat maahanmuuttajia.¹⁰

Toisaalta suomalaistutkimuksen mukaan suhtautuminen uusiin pakolaisiin on pienillä paikkakunnilla jopa myönteisempää kuin suurilla, mutta silloinkin yhdeksi syyksi myönteiseen suhtautumiseen arvioidaan juuri mahdollisuutta kohdata tulijat.¹¹ Suomessa ulkomaalaistaustainen väestö keskittyy kuitenkin kaupunkeihin ja noin puolet kaikista Suomen ulkomaalaistaustaisista asuu pääkaupunkiseudulla.¹²

Kuvio 10. ”Suomen ja koko EU:n pitäisi tiukentaa maahanmuuttopolitiikkaansa” (%)

Kuvio 11. ”Maamme maahanmuuttopolitiikka on liian tiukkaa ja torjuvaa” (%)

Kohti ratkaisua

Suomalaisten asennoituminen maahanmuuttoa kohtaan on muuttunut pikkuhiljaa myönteisemmäksi ja enemmistö suomalaisista näkee jo työperäisessä maahanmuutossa hyötyjä. Maahanmuutto nähdään myös osaratkaisuna väestön ikääntymiseen. Kokonaisuudessaan suhtautuminen maahanmuuttoon on silti edelleen varauksellista.

Todennäköisesti asenteet kuitenkin muuttuvat sitä mukaa maahanmuutolle myönteisemmiksi, kun suomalaiset kohtaavat entistä enemmän maahanmuuttajia arjessaan.

Suomen työikäinen väestö supistuu. Tämä aiheuttaa valtavan haasteen niin hyvinvointivaltion rahoitukselle kuin eläkejärjestelmän kestävyydellekin, sillä työssäkäyvät toimivat molempien rahoittajina. Myös talouskasvu vaikeutuu, kun työikäisten joukko vähenee, mikä vaikeuttaa muun muassa julkisen velkasuhteen taittamista. Talouskasvu syntyy joko lisääntyvistä työtunneista (esim. työllisten määrä, työpäivän pituus, työuran pituus) tai paremmasta tuottavuudesta, eli suuremmasta aikaansaannoksesta työtunnin aikana.

Edistämällä työperäistä maahanmuuttoa voidaan helpottaa Suomen työvoimapulaa sekä supistuvan väestön aiheuttamia haasteita taloudessa suomalaisille hyväksyttävällä tavalla.

Näin kysely tehtiin

Tulokset perustuvat 2 059 henkilön antamiin vastauksiin. Tulosten virhemarginaali on koko väestön tasolla 2–3 prosenttiyksikköä kumpaankin suuntaan. Tiedot kerättiin 24.3.–7.4.2021. Vastaajat edustavat koko maan 18–79-vuotiasta väestöä. Aineisto on kerätty Taloustutkimuksen internet-paneelilla ja painotettu edustamaan väestöä iän, sukupuolen, asuinalueen, koulutuksen, ammatin tai aseman, toimialan ja puoluekannatuksen mukaan. Aineiston tilastollisen jatkoanalyysin on tehnyt Yhdyskuntatutkimus Oy. Tulokset ja niiden tärkeimmät väestöryhmittäiset erittelyt löytyvät EVAn kotisivuilta. EVAn Arvo- ja asennetutkimuksia on tehty vuodesta 1984.

Lähteet

- Dorn, D. ja Zweimüller, J. (2021). Migration and Labor Market Integration in Europe, *Journal of Economic Perspectives* 35, 49–76.
- Haavisto, I. (2019). Härmä Sulaa – Suomalaisen maahanmuuttoasenteet pehmenevät, mutta muutos on hidas, EVA Analyysi No 68.
- Haavisto, I. (2020). Kansainvälisyyden kahtiajako – Suhtautuminen ulkomaailmaan repii suomalaisia erilleen, EVA Analyysi No 85.
- Jaakkola, M. (2009). Maahanmuuttajat suomalaisten näkökulmasta – Asennemuutokset 1987–2007, Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Lahdelma, I. (2020). Refugees and local politics: Elite and citizen responses to asylum seekers, University of Oxford.
- Neminen, T., Sutela, H. ja Hannula, U. (2015). Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi Suomessa 2014, Tilastokeskus.
- Saukkonen, P. (2020). Suomi omaksi kodiksi – Kotouttamispolitiikka ja sen kehittämismahdollisuudet, Gaudeamus.
- Suuronen, A., Grönlund, K. ja Sirén, R. (2020). Puolueiden äänestäjät, Eduskuntavaalitutkimus 2019. <https://www.vaalitutkimus.fi/report/raportti/puolueiden-aaenestajat/> (haettu 13.6.2021).
- Työ- ja elinkeinoministeriö (2021). Ammattibarometri – Työllistymisen näkymät eri ammateissa, <https://www.ammattibarometri.fi/kartta2.asp> (haettu 16.6.2021).
- Vaittinen, R. (2020). Harmaantunut Japani – minkälaisen esimerkin se tarjoaa Suomelle? teoksessa Sorsa, T. (toim.) (2020). Kestävän väestökehityksen Suomi, Väestöliitto.

Kirjoittaja

Sanna Kurronen on EVAn ekonomisti.

Viitteet

- 1 Haavisto (2019).
- 2 Työ- ja elinkeinoministeriö (2021).
- 3 Haavisto (2019).
- 4 Vaittinen (2020).
- 5 Dorn ja Zweimüller (2021).
- 6 Opiskeluperäisillä työllisyys kantaväestöä korkeampi vasta viisi vuotta maahan tulon jälkeen. Nieminen ja muut (2015).
- 7 Kysymys esitettiin virheestä johtuen kyselyssä kaksi kertaa. Tässä on esitetty kahden hieman toisistaan poikkeavan jakouman keskiarvot. Molemmat alkuperäiset vastausjakaumat on esitetty Kuvioliitteessä.
- 8 Suuronen ja muut (2020).
- 9 Haavisto (2020).
- 10 Jaakkola (2009).
- 11 Lahdelma (2020).
- 12 Saukkonen (2020).

Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA on elinkeinoelämän ajatuspaja, jonka tavoitteena on edistää suomalaisen yhteiskunnan pitkän aikavälin menestystä. EVA tuottaa tietoa ja uusia näkökulmia julkiseen keskusteluun.

EVA Arviot esittelevät ajankohtaisia ideoita ja keskustelunaiheita. Arvioiden kirjoittajat vastaavat esitetyistä mielipiteistä, jotka eivät välttämättä edusta EVAn kantaa.

Arviot löytyvät EVAn kotisivuilta www.eva.fi.

ISSN 2342-074X (PDF)